

Подальший розвиток кредитування потребує комплексних заходів: розширення державних програм підтримки, удосконалення страхових механізмів, розвитку кооперації, впровадження цифрових технологій та зміцнення фінансової стабільності банківської системи. За умови системного підходу банківський сектор здатний стати важливою опорою у відновленні аграрного виробництва, забезпеченні продовольчої безпеки та економічної стійкості України.

Список використаних джерел

1. Урядовий портал «Доступні кредити 5-7-9%»: 12,5 млрд грн уже залучено аграріями у 2025 році. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/dostupni-kredyty-5-7-9-125-mlrd-hrn-uzhe-zalucheno-ahraryiamy-u-2025-rotsi> (дата звернення: 15.12.2025).
2. Грошово-кредитна статистика. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms> (дата звернення: 15.12.2025).
3. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#3> (дата звернення: 14.12.2025).

DOI 10.70286/ISU-24.12.2025.003

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: КОНЦЕПТУАЛЬНА ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ КРИТЕРІЮ «СТВОРЮВАЛЬНОГО ЗАДОВОЛЕННЯ» В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Мазіашвілі Артур Рамазійович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

<https://orcid.org/0000-0001-7778-5537>

Український державний університет залізничного транспорту
м. Харків, Україна

Сучасна цифрова трансформація та перехід до постіндустріальної економіки кардинально змінюють природу загроз. Традиційні підходи до економічної безпеки (ЕБП), зосереджені на фізичному захисті активів та мінімізації втрат, стають недостатніми. У цифровій економіці ключовим активом стає інформація, а головною метою — стабільність генерації споживчої цінності. Таким чином, виникає гостра потреба в удосконаленні понятійного апарату ЕБП, який би враховував умови цифровізації та стратегічну орієнтацію на задоволення потреб стейкхолдерів.

Обґрунтування нової концепції економічної безпеки підприємства, яка базується на інтеграції захисної функції з процесом створення цінності для споживача в умовах цифрової трансформації.

На сучасному етапі, в умовах глобальної транзиції від індустріального до постіндустріального суспільства, посилення агресивної конкурентної динаміки, інтенсивна цифровізація світової економіки, а також правовий режим воєнного стану в Україні детермінують трансформацію парадигми забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. У цих новітніх умовах трансформується сутнісний зміст концепції економічної безпеки.

Аналіз світового науково-технічного прогресу дозволяє беззаперечно стверджувати, що інноваційні розробки, особливо у сфері інформаційно-комунікаційних (ІТ) технологій, визначають ключовий вектор економічного розвитку. Водночас, вітчизняні суб'єкти господарювання наразі не демонструють високого рівня цифрової зрілості (цифровізації).

Відтак, з огляду на перманентну появу інноваційних бізнес-моделей, трансформацію спектру ризиків та поточний макроекономічний стан України, імперативною є розробка такої моделі стратегічного управління економічною безпекою підприємств, яка б комплексно враховувала усі тенденції розвитку національної економіки та вимоги (виклики), що їх генерує глобальний прогрес.

Головною проблемою, вирішеною у межах статті, стало усунення теоретичного та методологічного неузгодження між класичними концепціями економічної безпеки та новими реаліями, спричиненими Четвертою промисловою революцією (Індустрія 4.0).

Традиційні підходи виявилися недостатніми для адекватної оцінки та протидії загрозам, що виникають у високотехнологічному цифровому середовищі, де ключовим активом є інформація, а головним ризиком - кібератаки. Таким чином, основне завдання полягало у систематизації, критичному аналізі та концептуальному поглибленні категоріально-понятійного апарату ЕБП, що є необхідною передумовою для розробки нових стратегій управління. Удосконалено теоретичні основи змісту поняття економічна безпека підприємства, яке на відміну від інших враховує умови цифрової економіки та базується на критеріях створювального задоволення.

У результаті аналізу наявних концептуальних підходів до визначення поняття економічної безпеки підприємства, ми доходимо висновку, що жодна з цих дефініцій не орієнтована на технологічний прогрес економіки, без врахування якого унеможлиблюється успішний розвиток підприємства у сучасних умовах.

Агресивна конкурентна динаміка, інтенсивна цифровізація світової економіки та правовий режим воєнного стану в Україні детермінують імперативну необхідність трансформації характеру економічної протекції суб'єктів господарювання.

З огляду на те, що йдеться про стратегічну діяльність в умовах несприятливої зовнішньої кон'юнктури, яка полягає у перманентній інтеграції інноваційних ідей, оновленні та адаптації операційної діяльності до вимог ринку, необхідним є застосування новітніх технологій забезпечення економічної безпеки.

Усе це вимагає креативного підходу та комплексного оновлення всієї системи управління та протекції, яка на сьогоднішній день характеризується значним консерватизмом практично на всіх вітчизняних підприємствах.

Ми констатуємо, що поняття економічної безпеки підприємства (ЕБП) слід формулювати як: комплексну систему протекції суб'єкта господарювання, яка, враховуючи наявний потенціал, нівелює негативні зовнішні впливи та забезпечує досягнення встановлених цілей в умовах цифрової економіки на основі критеріїв створювального задоволення (рисунок 1).

Під створювальним задоволенням розуміється таке виконання послуги або виробництво товару, яке забезпечує повну сатисфакцію (задоволення) споживача і, за рахунок цього, генерує задоволення для виробника.

На глобальному рівні відбувається становлення нової суспільної парадигми, стратегічним вектором якої визначено інноваційний поступ. У сучасних умовах інноваційна діяльність виступає ключовою детермінантою та безальтернативним інструментом забезпечення конкурентної стійкості (або конкурентоспроможності) суб'єктів господарювання, територіальних утворень та держави загалом.

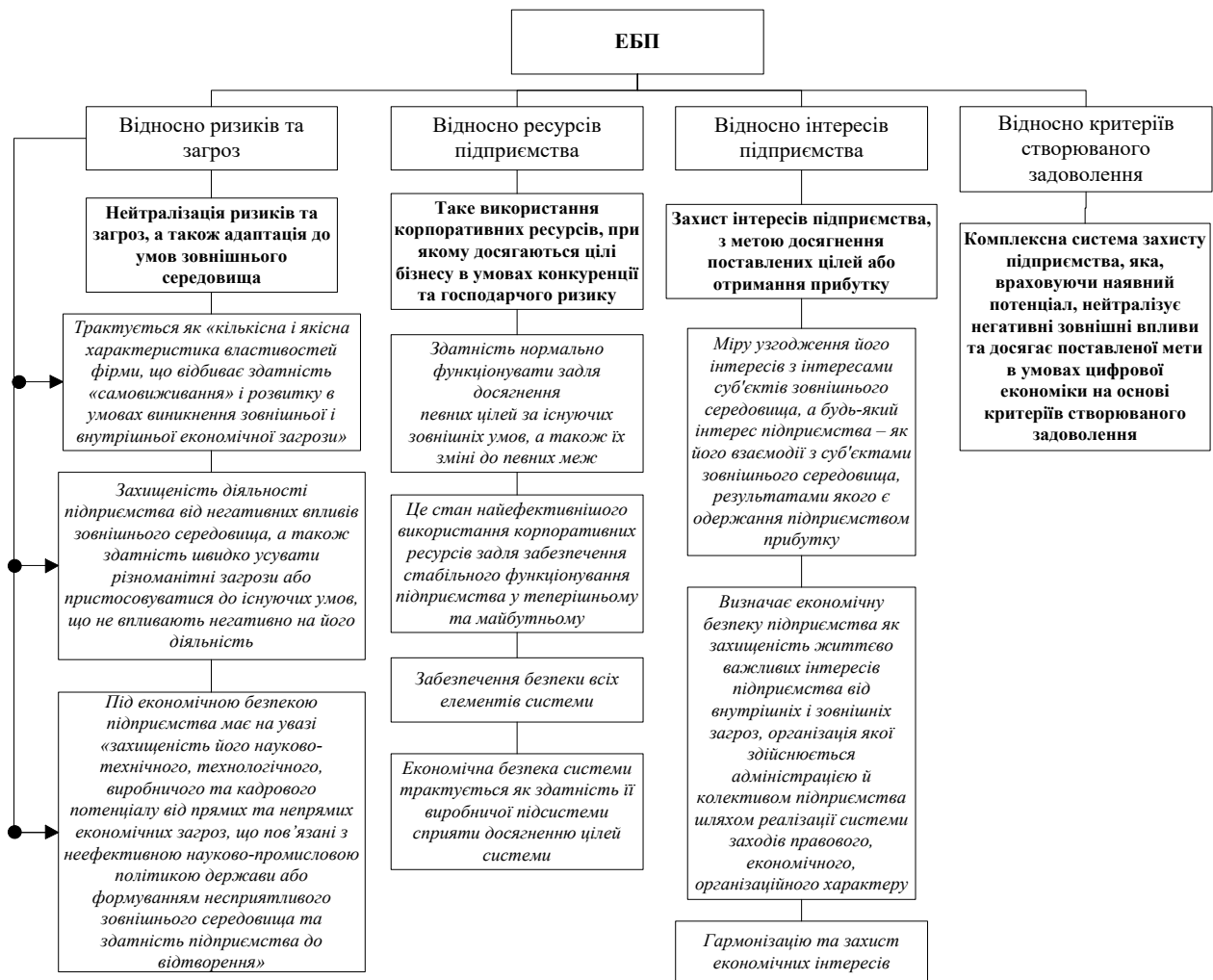

Рисунок 1. Підходи до визначення економічної безпеки підприємства (авторська розробка)

Удосконалено поняття Економічної безпеки підприємства. В роботі запропоновано авторське трактування економічної безпеки як системи, що не лише нівелює загрози, а й забезпечує стійку здатність підприємства створювати цінність. На відміну від існуючих підходів, це визначення акцентує увагу на якості інформаційних потоків та цифровій резильєнтності (стійкості).

Список використаних джерел

1. Про критичну інфраструктуру : Закон України від 16.11.2021 р. № 1882-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20> (дата звернення: 01.12.2025).
2. Стратегія АТ «Укрзалізниця» на 2019–2023 роки. URL: <https://www.uz.gov.ua/about/documents/strategy/> (дата звернення: 01.12.2025).
3. Дикань В. Л., Токмакова І. В., Овчиннікова В. О. Забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту в умовах цифрової трансформації економіки. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2021. № 73. С. 9–19.
4. Воловельська І. В. Стратегічні напрями зміцнення економічної безпеки залізничного транспорту України в умовах євроінтеграції. Економіка та управління на транспорті. 2020. Вип. 10. С. 45–52.
5. Кірдіна О. Г. Методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємств транспортної галузі. Бізнес Інформ. 2022. № 5. С. 112–118.
6. Бараш Ю. С., Момот А. В. Аналіз ризиків та загроз економічній безпеці АТ «Укрзалізниця» в умовах воєнного стану. Залізничний транспорт України. 2023. № 2. С. 22–29.
7. Захарчук О. М. Цифровий потенціал як складова економічної безпеки транспортних підприємств. Проблеми економіки транспорту. 2021. Вип. 22. С. 67–74.
8. European Union Agency for Cybersecurity (ENISA). Railway Cybersecurity: Good Practices in Cyber Risk Management. Athens: ENISA, 2021. 55 p.
9. Lier T., Finger M. The Future of the Single European Railway Area. Network Industries Quarterly. 2019. Vol. 21, № 3. P. 3–6.
10. Ciocoiu C. N. et al. Digital Transformation in Railway Transport: A Review of the Literature. Amfiteatru Economic. 2022. Vol. 24, № 60. P. 432–448.

ДИСПРОПОРЦІЯ МІЖ ІНВЕСТИЦІЯМИ В ШІ ТА РЕАЛЬНИМ ROІ У ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Гуцалюк Сергій Юрійович

здобувач вищої освіти магістерського рівня
Спеціальність 292 – Міжнародні економічні відносини
Університет імені Альфреда Нобеля, Україна

У 2025 році глобальний ринок штучного інтелекту (ШІ) увійшов у фазу якісно нової трансформації, що характеризується безпрецедентним зростанням капітальних витрат з боку провідних транснаціональних корпорацій інформаційно-технологічного сектору, таких як Microsoft, Alphabet, Meta та Amazon. Стратегії цих компаній остаточно еволюціонували від експериментального впровадження алгоритмів машинного навчання до агресивної капіталізації інфраструктури генеративного ШІ, зосередженої на